

Konkurences padome

Konsolidētais pārskats par Konkurences padomes 2012. – 2016. gada lēmumiem karteļa vienošanos lietās un izteiktajiem brīdinājumiem publisko iepirkumu jomā

Ievads

1. Lai ilgtermiņā nodrošinātu konsekventu pieeju un Konkurences likumā (turpmāk – KL) paredzēto sankciju efektīvu, samērīgu un sistemātisku piemērošanu, Konkurences padome (turpmāk – KP) ir izveidojusi pārskatu par konstatēto karteļa vienošanos publiskajos iepirkumos īpatnībām un attiecīgajā jomā veiktajiem preventīvajiem pasākumiem no 2012. līdz 2016. gadam.
2. Balstoties uz KP iekšējās statistikas datiem, tika analizētas karteļa vienošanās pārkāpumu īstenošanas un attīstības tendences, skartās nozares (Eiropas Savienības [saimniecisko darbību statistiskās klasifikācijas NACE sistēmas otrās redakcijas](#) (turpmāk – NACE 2.) komercdarbības veidu griezumā), piemērotās sankcijas, iezīmējot piemērojamo sankciju ietekmi uz minēto pārkāpumu atkārtotību.

KP pieņemto lēmumu raksturojums

3. No 2012. līdz 2016. gadam KP pieņēma 19 lēmumus par pārkāpuma konstatēšanu un soda uzlikšanu lietās, kuras bija ierosinātas saskaņā ar aizdomām par [KL 11. pantā](#) noteiktajiem karteļa vienošanās pārkāpumiem publiskajos iepirkumos. Tas veido 70,37 % no lēmumu skaita lietās par aizliegtajām vienošanām un 16,24 % no kopējā attiecīgajā periodā pieņemto lēmumu skaita izmeklētajās lietās, izņemot lēmumus par administratīvu pārkāpumu konstatēšanu un procesuālo darbību izbeigšanu.
4. Minēto lēmumu ietvaros par KL normu pārkāpumiem kopēji tika sodīti 89 tirgus dalībnieki, attiecīgo uzņēmumu neto apgrozījumu kopsummai pārsniedzot 363 milj. EUR.
5. KP konstatēto karteļa vienošanos rezultātā tika kropļota konkurences vide publiskajos iepirkumos ar kopējo pieejamo finansējumu vairāk nekā 134 milj. EUR.
6. Ar KP lēmumiem no 2012. līdz 2016. gadam par attiecīgo KL pārkāpuma veidu tika kopumā tika piemēroti naudas sodi 10 694 494,04 EUR apmērā.

7. Detalizēts raksturojums par KP pieņemtajiem lēmumu par [KL 11. panta](#) normu pārkāpumiem publiskajos iepirkumos laika posmā no 2012. līdz 2016. gadam ir pieejams [1. pielikumā](#).

Konstatēto pārkāpumu atkārtošanas biežuma raksturojums

8. No 2012. līdz 2016. gadam KP konstatēto [KL 11. panta](#) normu pārkāpumu publiskajos iepirkumos skaits bija svārstīgs, mainoties atkarībā no izsludināto iepirkumu specifikas, tai skaitā tehniskās specifikācijas, pieejamā finansējuma apjoma un tirgus dalībnieku jaudu noslodzes konkrētajā laika posmā.
9. KP konstatēto pārkāpumu publiskajos iepirkumos tvērums ir raksturojams kā plašs, sevī iekļaujot 14 atsevišķus pēc NACE 2. sistēmas definējamus komercdarbības veidus.
10. Katrā no minētajiem komercdarbības veidiem, izņemot mežistrādes, ēku un sadzīves komunikāciju būvniecības, kā arī medicīnas iekārtu ražošanas un izplatīšanas pakalpojumi, attiecīgais KL pārkāpumu veids tika konstatēts tikai vienu reizi.
11. Ar mežizstrādes komercdarbības veidu saistītajos publiskajos iepirkumos 2015. gadā tika konstatēti divi šāda veida pārkāpumu gadījumi. Taču, ņemot vērā, ka visos iepriekšējos un arī nākamajā definētā analītiskā perioda laika posmos attiecīgajā nozarē (tieši publisko iepirkumu jomā) netika konstatētas karteļa vienošanās, līdz ar ko būtu priekšlaicīgi secināt par sistemātisku konkurences vides izkropļošanas risku pastāvēšanu šajā nozarē.
12. Līdzīga situācija ir konstatējuma arī saistībā ar medicīnas iekārtu iegādi publiskajos iepirkumos. Abi pārkāpumi tika atklāti 2015. un 2016. gadā, tādejādi secinājumus par tendencēm nozarē izdarīt ir priekšlaicīgi.
13. Turpretī ēku un sadzīves komunikāciju būvniecības jomā situācija ir atšķirīga: katru gadu laika posmā no 2011. līdz 2014. gadam tika konstatēts vismaz viens [KL 11. panta](#) pārkāpuma gadījums, kas, īpaši ņemot vērā kopējo attiecīgā pārkāpumu veida specifiku definētajā analītiskajā periodā, liecina, ka būvniecības nozarē ir augsts sistemātiskas konkurences vides izkropļošanas risks. Ievērojot šai nozarē pastāvošos konkurences vidi apdraudošos riskus, KP veica [Būvkomersantu sadarbības formu publiskajos iepirkumos tirgus uzraudzību](#) un [Ceļu un ielu būvniecības, rekonstrukcijas un periodiskās uzturēšanas Latvijas teritorijā tirgus uzraudzību](#). KP pētījumos analizēja nozares problemātiku un piedāvāja savu redzējumu par iespējamajiem risinājumiem, tai skaitā praktiskus padomus to ieviešanai.
14. Detalizēts raksturojums par pārkāpumu atkārtošanas biežumu KP pieņemtajos lēmumos sakarā ar konstatētajiem [KL 11. panta](#) pārkāpumiem publiskajos iepirkumos no 2012. līdz 2016. gadam ir pieejams [2. pielikumā](#).

15. Jāņem vērā, ka pieņemtie lēmumi tiek izmatoti kā pamats tālākas informēšanas izglītošanas politikas veidošanai konkrētās nozarēs, lai tādējādi padarītu prevenciju efektīvāku un palielinātu attiecīgo nozaru uzņēmēju informētību par aizliegtām vienošanām, iespējām izvairīties no tām un ziņot par tām iecietības programmas ietvaros.

KP izteikto brīdinājumu un veikto prevenciju raksturojums

16. No 2012. līdz 2016. gadam KP kopējais izteikto brīdinājumu un veikto preventīvo darbību skaits ir 62, attiecīgo preventīvo darbību ietvaros sazinoties un par KL normu piemērošanu informējot 52 juridiskās un desmit fiziskās personas.
17. Ar KP preventīvajām darbībām ietekmēto konkrēto tirgu kopējais apgrozījums ir 637 884 135,00 EUR, kurš veidojās 39 komercdarbību jomās.
18. KP no 2012. līdz 2016. gadam izteikto brīdinājumu un veikto preventīvo darbību detalizēts raksturojums ir pieejams [3. pielikumā](#).

Piemēroto sankciju raksturojums

19. No KP 2012. līdz 2016. gadā konstatētajiem karteļa vienošanās pārkāpumiem publiskajos iepirkumos piemērotā sodīšanas politika ir vērtējama kā samērīga un elastīga. Piemērotie individuālie naudas sodi nav pārsnieguši vairāk nekā trīs reizes attiecīgo publisko iepirkumu līgumsummas. Naudas sodu apmērs noteikts, ņemot vērā katra pārkāpuma individuālos apstākļus, vērtējot pārkāpuma raksturu, tirgus dalībnieku faktisko lomu pārkāpumā (iniciēšana, uzturēšana vai veicināšana), pārkāpuma ilgumu, sadarbību vai pretdarbību KP. Savukārt piemēroto sankciju īstenošana ir konsekventi balstīta uz rūpīgu tirgus dalībnieku finanšu faktiskā stāvokļa novērtējumu, tostarp, saskaņojot naudas soda maksājumu grafiku.
20. Vidējo sākotnēji piemēroto (nominālo) soda likmju mediānais rādītājs definētajā analītiskajā periodā ir 2,55 %. Savukārt vidējo faktiski piemēroto (efektīvo) soda likmju mediānais rādītājs ir 2,25 %. Respektīvi, KP faktiski piemērotās sankcijas salīdzinājumā ar [KL 12.panta trešajā daļā](#) pieļaujamo 10,00 % maksimālais naudas soda sliekšnis norāda, ka iestādes īstenotā konkurences sankciju politika ir samērīga un primāri vērsta uz atturēšanu no pārkāpuma, uz godīgu konkurenci vērstas uzņēmēju apziņas veidošanu un likuma prasību ievērošanu.
21. Mediānais proporcionālais vidējo soda likmju samazinājums ir 10,00 %, kas apstiprina samērīgu KP pieeju sankciju režīma piemērošanā, īpaši gadījumos, kad [KL 11. panta](#) normu pārkāpēji aktīvi sadarbojās ar KP.

22. Vienlaikus konstatējams, ka tirgus dalībnieki nepietiekami izmanto Konkurences likumā noteiktās iespējas par pārkāpumu ziņot iecietības programmas ietveros. No 2011. līdz 2016. gadam no 89 uzņēmumiem iecietības programmas ietvaros ir saņemti četri pilna atbrīvojuma pieteikumi un septiņi pieteikumi par naudas soda samazinājumu.
23. Jāņem vērā, ka, atzīstot savu vainu, brīvprātīgi pēc pašu iniciatīvas sniedzot lietas izmeklēšanai nepieciešamo informāciju un izmantojot iecietības programmas piedāvātās iespējas naudas soda, samazinājums ir būtiski lielāks.
24. Vērtējot [KL 11. panta](#) normu pārkāpumu publiskajos iepirkumos skaitu un KP piemērojamās sankcijas, var secināt, ka piemērojamo sodu likmju palielinājums neizsauc relatīvi proporcionālu pārkāpumu skaita samazinājumu un otrādi.
25. Respektīvi, var secināt ka KP sankciju politika seko līdzti tirgus dalībnieku saimnieciskās uzvedības modeļu izmaiņām un pielāgojās pārkāpumu skaita tendences izmaiņām.
26. Jāņem vērā, ka konkurences tiesībās sankciju politikas individuālo un ģenerālo prevenciju ietekmē arī citas papildu sankcijas, t.i., Publisko iepirkumu likumā un Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likumā noteikto aizliegumu pārkāpējam vienu gadu piedalīties publiskajos iepirkumos. Tā kā šo sankciju noteikšanā KP nav rīcības brīvība, tad tās netiek detalizētāk analizētas.

Secinājumi

27. No 2012. līdz 2016. gadam KP konstatēto karteļa vienošanos pārkāpumu publiskajos iepirkumos skaits bija mainīgs un nevienmērīgi sadalīts analītiskā perioda secīgu laika posmu griezumā.
28. KP pieejamie dati ļauj secināt par karteļa vienošanās pārkāpumu radītajiem sistemātiskajiem konkurences vides izkropļošanas riskiem valsts publisko iepirkumu sistēmai tikai vienā no 14 komercdarbības veidiem, kuros tika atklāts vismaz viens [KL 11. panta](#) normu pārkāpumu – ar būvniecības darbiem saistītajos publiskajos iepirkumos.
29. KP sankciju politika ir vērsta uz atturēšanu no pārkāpumu izdarīšanas nākotnē, lai nepieļautu sistemātisku konkurences vides kropļošanu valsts publiskajos iepirkumos. Kopumā mērķis atturēt no pārkāpumiem arī citus tirgus dalībniekus nav skatāms atrauti no KP mērķa veicināt asociāciju, uzņēmēju un iepirkumu organizētāju informētību par karteļu vienošanām iepirkumos, rīkojot konferences, seminārus un citus izglītošanas pasākumus.
30. Vienlaikus pašreizējā KP sodu piemērošanas prakse ir nozaru veidojošo konkrēto tirgus individuālajai attīstībai sekojoša, jo piemērojamām soda likmēm ir izteikta tendence, ka tās tiek samērotas ar konkurences vides radītajiem signāliem.

31. KP sankciju politika ir pietiekami elastīga, lai nodrošinātu sodīšanas samērīguma principa ievērošanu un operatīvi reaģētu uz tirgus dalībnieku konkurences kultūras līmeņa izmaiņām.
32. KP sankciju politikā ir iespējamās objektīvi pamatotas izmaiņas, kas varētu būt vērstas uz piemērojamo sodu preventīvās iedarbības palielināšanu nesadarbošanās gadījumos. KP ir pārliecināta, ka arī turpmāk ir būtiski diferencēt sankcijas atkarībā no tirgus dalībnieka sadarbības. Efektīva pārkāpumu izbeigšana un novēršana nav iespējama bez tā, ka uzņēmumi apzinās pārkāpumu un savlaicīgi reaģē uz KP izmeklēšanas aktivitātēm, gan ziņojot par pārkāpumiem proaktīvi iecietības programmas ietvaros, gan sadarbojoties izmeklēšanas laikā.

PIELIKUMI

1. pielikums

KP 2012.-2016.gadā pieņemtie lēmumi aizliegto horizontālo vienošanos publiskajos iepirkumos lietās

Gads	Lietas numurs	Publiskā iepirkuma summa, EUR	Vienošanās dalībnieku kopējais apmērs, EUR	Sodīto vienošanās dalībnieku skaits	Mediāna	64 029,23	2,55%	2,25%	-0,17%	-10,00%
					Pārkāpuma ilgums, gados	Piemērojamās sankcijas				
						Kopējā soda nauda lietā, EUR	Vidējā sākotnējā soda likme	Vidējā soda likme pēc samazinājuma/palielinājuma	Vidējais soda likmes samazinājums/palielinājums (lineārais)	Vidējais soda likmes samazinājums/palielinājums (proporcionālais)
2012	p/11/03.01.-01./4	[15 000 – 25 000]	[1 000 000 – 5 000 000]	2	1,00000	22 740,34	1,50%	0,75%	-0,75%	-50,00%
2013	2890/11/03.01./21	[5 000 000 – 15 000 000]	[5 000 000 – 15 000 000]	2	5,93425	64 029,23	0,80%	0,63%	-0,17%	-21,25%
2013	1900/12/03.02./12	[85 000 – 105 000]	[550 000 – 650 000]	2	0,05479	8 794,68	2,50%	1,40%	-1,10%	-44,00%
2013	1331/12/03.01./6	[5 000 000 – 10 000 000]	[5 000 000 – 10 000 000]	2	0,00822	92 340,11	2,50%	1,25%	-1,25%	-50,00%
2013	431/11/03.02./9	[55 000 000 – 65 000 000]	[55 000 000 – 65 000 000]	26	5,00548	2 114 678,00	3,95%	3,93%	-0,02%	-0,51%
2013	177/12/03.02./10	[15 000 – 25 000]	[20 000 – 25 000]	2	0,00548	1 422,88	3,18%	3,18%	0,00%	0,00%
2013	383/13/03.04.-01/4	[5 000 – 15 000]	[650 000 – 700 000]	2	0,00548	10 123,99	1,50%	1,50%	0,00%	0,00%
2013	p/13/03.04.-01/6	[55 000 – 65 000]	[450 000 – 500 000]	4	0,00548	12 967,53	2,00%	2,97%	0,97%	48,50%
2014	2719/14/03.04./1	[55 000 – 65 000]	[200 000 – 350 000]	2	0,00548	7 199,82	3,00%	3,00%	0,00%	0,00%
2014	p/13/03.01./2	[650 000 – 700 000]	[3 000 000 – 5 000 000]	1	2,55616	125 001,32	3,00%	3,00%	0,00%	0,00%
2014	2637/13/03.04.-01/2	[35 000 000 – 40 000 000]	[200 000 – 250 000]	6	5,17534	7 635 183,31	4,96%	4,86%	-0,10%	-2,02%
2015	1511/14/7.4.15./6	[5 000 000 – 10 000 000]	[3 000 000 – 5 000 000]	11	0,05479	70 003,44	2,50%	1,97%	-0,53%	-21,20%
2015	75/15/03.04./2	[3 000 000 – 7 000 000]	[5 000 000 – 10 000 000]	4	0,09315	98 067,82	2,00%	1,65%	-0,35%	-17,50%
2015	15/03.04./1	[250 000 – 300 000]	[10 000 – 15 000]	2	0,13973	66 110,23	3,00%	0,77%	-2,23%	-74,33%
2015	2189/15/03.04./3	[250 000 – 300 000]	[1 000 000 – 3 000 000]	7	0,61918	59 424,96	2,50%	3,75%	1,25%	50,00%
2015	684/15/7.4./7	[5 000 – 10 000]	[650 000 – 700 000]	2	0,03288	11 572,93	2,55%	2,04%	-0,51%	-20,00%
2016	p/14/7.2.19./5	[1 500 000 – 2 000 000]	[5 000 000 – 10 000 000]	3	2,19452	163 002,28	2,93%	2,64%	-0,29%	-10,00%
2016	p/15/7.4./12	[550 000 – 650 000]	[1 000 000 – 3 000 000]	2	2,28493	79 909,17	3,10%	2,25%	-0,85%	-27,50%
2016	1289/15/7.4./9	[1 000 000 – 1 500 000]	[1 000 000 – 3 000 000]	7	3,29041	51 922,00	2,93%	2,89%	-0,04%	-1,37%
Kopā	19	[>134 000 000]	[>363 000 000]	89	28,47	10 694 494,04	-	-	-	-

2. pielikums

KP 2012.-2016.gadā konstatēto aizliegto horizontālo vienošanos publisko iepirkumu jomā atkārtošanas biežuma raksturojums

Ietekmētais tirgus		Periods							Piemērojamās sankcijas			
NACE 2. kods	NACE 2. koda skaidrojums	2012	2013	2014	2015	2016	Kopā	Īpatsvars	Vidējā sākotnējā soda likme	Vidējā soda likme pēc samazinājuma/palielinājuma	Vidējais soda likmes samazinājums/palielinājums (lineārais)	Vidējais soda likmes samazinājums/palielinājums (proporcionālais)
02.20.	Mežizstrāde				2		2	10,00%	2,50%	2,54%	0,04%	1,60%
32.50.	Medicīnas un zobārstniecības instrumentu un piederumu ražošana				1	1	2	10,00%	1,50%	0,24%	-1,26%	-84,18%
41.20.	Dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība	1	1	1		1	4	20,00%	2,48%	2,01%	-0,47%	-19,03%
42.21.	Ūdensapgādes sistēmu būvniecība			1		1	2	10,00%	2,97%	2,82%	-0,15%	-4,94%
42.22.	Elektroapgādes un telekomunikāciju sistēmu būvniecība		1				1	5,00%	3,75%	3,73%	-0,02%	-0,53%
43.11.	Ēku nojaukšana				1		1	5,00%	2,00%	1,65%	-0,35%	-17,46%
45.11.	Automobiļu un citu vieglo transportlīdzekļu pārdošana			1			1	5,00%	4,16%	3,96%	-0,20%	-4,81%
45.19.	Citu automobiļu pārdošana			1			1	5,00%	4,16%	3,96%	-0,20%	-4,81%
47.41.	Datoru, to perifēro iekārtu un programmatūras mazumtirdzniecība specializētajos veikalos				1		1	5,00%	2,25%	1,74%	-0,51%	-22,79%
62.01.	Datorprogrammēšana		1				1	5,00%	0,80%	0,63%	-0,17%	-21,25%
80.20.	Drošības sistēmu pakalpojumi		1				1	5,00%	1,50%	1,50%	0,00%	0,00%
84.11.	Vispārējo valsts dienestu darbība		1				1	5,00%	1,50%	1,50%	0,00%	0,00%
84.22.	Aizsardzība		1				1	5,00%	2,00%	2,77%	0,77%	38,50%
91.01.	Bibliotēku un arhīvu darbība		1				1	5,00%	3,18%	3,18%	0,00%	0,00%
Kopā		1	7	4	5	3	20	100,00%				
Īpatsvars, %		5,00%	35,00%	20,00%	25,00%	15,00%	100,00%	Mediāna	2,37%	2,28%	-0,16%	-4,81%

3. pielikums
 KP 2013.-2016.gadā izteiktie brīdinājumi un veiktās prevencijas

Gads	2013	2014	2015	2016	Kopā
Brīdinājumu/prevenciju skaits	3	8	28	23	62
Īpatsvars	4,84%	12,90%	45,16%	37,10%	100,00%
Ietekmētais apgrozījums, EUR	2 380 250,00	7 016 009,00	503 603 720,00	124 884 156,00	637 884 135,00
Īpatsvars	0,37%	1,10%	78,95%	19,58%	100,00%
Ietekmēto nozaru skaits**	3	12	16	8	39

** Gadījumos, kas divi vai vairāk tirgus dalībnieki veic komercdarbību vienā nozarē, tā tiek uzskaitīta vienu reizi